

80 ÉVE SZÜLETETT PÁRNICZKY GÁBOR

Április 27-én volt *Párniczky Gábor* születésének 80. évfordulója. Párniczky Gábor minden bizonnyal a XX. század egyik legnagyobb magyar statisztikusa volt, aki mind a statisztika elméletében, mind annak egyetemi oktatásában, mind a gyakorlati statisztikai tevékenységben maradandót alkotott.

1953-ban adjunktusként került az akkor még Marx Károly Közgazdaságtudományi – mai nevén Budapesti Corvinus – Egyetem Statisztika tanszékére. Itt *Köves Pállal*, az ugyancsak nagy nevű és tekintélyű kor- és pályatárrsal együtt megbízást kapott arra, hogy egy olyan új tananyagot írjon, ami újra visszatér a *Theiss Ede*, a nagy előd által megvetett alapokhoz a közgazdászok egyetemi szintű statisztikaoktatásában. E munka végeredménye, az először 1960-ban megjelent, majd azután többször gyökeresen megújult, számos kiadást megért „Általános statisztika” c. tankönyv, ami a szakmában még ma is etalonnak számít.

Párniczky Gábornak azonban nem csak ezt az igen sikeres és magas színvonalú tankönyvet köszönheti a statisztikai felsőoktatás. Emellett ő vetette meg számos más statisztikai tárgy alapjait is, és abban is elévülhetetlenek az érdemei, hogy sajnálatosan rövid tanszékvezetői periódusában – 1986 és 1989 között – harcosan és szerencsére nagyon eredményesen kiállt a statisztika tantervbeli kellő súlyának megőrzése mellett. Tananyagíró és -oktató tevékenysége mellett több olyan maradandó értékű szakkönyv szerzője vagy társszerzője, amihez még ma is érdemes időről-időre visszatérni. Magyar és idegen nyelven publikált, változatos témájú cikkeinek, tanulmányainak száma és ismertsége ugyancsak impozáns.

Külön kiemelendő, hogy Párniczky Gábor ezen felül még a magyar statisztika utazó nagykövete is volt, és e minőségében óriási hírnevet és tekintélyt vívott ki a magyar statisztikának. Hosszú éveket töltött külföldön, különféle nemzetközi statisztikai szervezetek szakértőjeként vagy vezető munkatársaként. Ezek közül talán a FAO, az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezet Statisztikai Elemző Szolgálatának vezetőjeként eltöltött évek érdemelnek külön kiemelés. A Szolgálat vezetőjeként fényesen bizonyította vezetői rátermettségét is, és az ott szerzett gazdag tapasztalatait végleges hazatérése után egy rövid ideig szerencsére még a Tanszék vezetőjeként is módjában állt hasznosítani.

Párniczky Gábor nemcsak nagy tudású, óriási tekintélyű professzor és gyakorló statisztikus volt, hanem mindenki által kedvelt, igen eredeti stílusú és igen jó humorú kolléga és társasági ember is.

Mindennek felidézésre április 25-én került sor, amikor a Magyar Statisztikai Társaság és a BCE Statisztika tanszéke az évforduló alkalmából közösen megkoszorúzta sírját a Farkasréti temetőben, ahol nagy örömünkre jelen volt az özvegy, *dr. Kánitz Éva* is, aki segítette Párniczky Gábor emlékének felidézésében.

Vita László

PÁRNICZKY GÁBOR STATISZTIKAI SZEMLÉBEN MEGJELENT MUNKÁI

- Hozzászólás Szász János „A statisztika feladatai az élet-színvonal mérésében” c. cikkéhez. 1951. 29. évf. 6. sz. 570–571. old.
- Az áruforgalom minőségének statisztikai vizsgálata. 1953. 31. évf. 11. sz. 892–898. old.
- A reprezentatív statisztikai megfigyelés módszere és alkalmazásának egyes kérdései. 1954. 32. évf. 4. sz. 271–283. old.
- A terméshozam statisztikai vizsgálata a Szolnok megyei mezőgazdasági termelőszövetkezeteknél. 1955. 33. évf. 2. sz. 117–131. old.
- A standardizálás néhány újabb módszere. 1956. 34. évf. 5. sz. 433–449. old.
- Új általános tankönyv a Német Demokratikus Köztársaságban. Társ szerző: *Köves Pál*. 1957. 35. évf. 6. sz. 486–494. old.
- Az Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériumának mezőgazdasági becslési és jelentőszolgálatára. 1958. 36. évf. 10. sz. 1023–1024. old.
- Néhány megjegyzés a szisztematikus mintavételről. 1958. 36. évf. 10. sz. 998. old.
- Kisterjedelmű minták ábrázolása valószínűségi hálózattal. 1959. 37. évf. 1. sz. 111–112. old.
- A társadalomtudományok egyetemi oktatása; statisztika. 1959. 37. évf. 4. sz. 444–445. old.
- A gyümölcsstermelés statisztikai becslése. Társ szerző: *Tomcsányi Pál*. 1960. 38. évf. 6. sz. 604–616. old.
- A reprezentatív megfigyelési módszer alkalmazása Magyarországon. 1960. 38. évf. 10. sz. 975–994. old.
- A mintavételi torzítás szerepe a reprezentatív megfigyeléseknél. 1. rész. 1961. 39. évf. 10. sz. 963–983. old.
- A mintavételi torzítás szerepe a reprezentatív megfigyeléseknél. 2. rész. 1961. 39. évf. 11. sz. 1107–1124. old.
- Tanulmányok a kiválasztási torzítás köréből. 1961. 39. évf. 10. sz. 1063–1065. old.
- A reprezentatív megfigyelés gazdasági hatékonyságának problémái. 1962. 40. évf. 7. sz. 725–736. old.
- Mezőgazdasági statisztika és többcélú háztartási megfigyelés. 1962. 40. évf. 12. sz. 1292. old.
- Az 1963. évi budapesti ENSZ statisztikai szemináriumról. 1963. 41. évf. 3. sz. 299. old.

- Az automatikus osztályozás. 1973. 51. évf. 10. sz. 999–1009. old.
- Hozzászólás a koordináta-rendszerben történő csoportképzés kérdéséhez. Társszerző: *Kerékgyártó Györgyné*. 1978. 56. évf. 8–9. sz. 880–882. old.
- A többváltozós statisztika és a többdimenziós osztályozás bibliográfiája. 1979. 57. évf. 4. sz. 433–434. old.
- Matematikai statisztika számítógépes alkalmazásokkal. 1979. 57. évf. 7. sz. 762–763. old.
- R. A. Fisher emlékkönyv. 1980. 58. évf. 12. sz. 1267–1268. old.
- A Nemzetközi Statisztikai Intézet Magyar Nemzeti Bizottságának megalakulása. 1981. 59. évf. 5. sz. 529–530. old.
- Az árszínvonal-változás mérése hedonikus módszerrel. 1982. 60. évf. 5. sz. 475–485. old.
- A Nemzetközi Statisztikai Intézet 43. konferenciája. 1982. 60. évf. 7. sz. 756–759. old.
- A FAO statisztikai tevékenysége. 1987. 65. évf. 9. sz. 911–916. old.
- A nemzetközi kereskedelem adatainak konzisztenciája. 1988. 66. évf. 2. sz. 128–136. old.
- A lakosság egészségi állapotának vizsgálata. Társszerző: *Móritz Pálné, Vukovich György*. 1989. 67. évf. 1. sz. 66–74. old.
- A fogyasztói árstatisztika módszertani vitája. Társszerző: *Kupcsik József, Petsching Mária Zita, Lukács Ottó*. 1989. 67. évf. 3. sz. 248–249. old.
- A fogyasztói árindex számításának néhány módszertani kérdése. 1989. 67. évf. 3. sz. 258–265. old.

MAGYAR SZAKIRODALOM

KERESZTÉLY TIBOR – SUGÁR ANDRÁS –
SZARVAS BEATRIX:

STATISZTIKA KÖZGAZDÁSZOKNAK – PÉLDATÁR ÉS FELADATGYŰJTEMÉNY

Nemzeti Tankönyvkiadó. 2005. 299 oldal

A Hunyadi–Vita szerzőpáros „Statisztika közgazdászoknak” című tankönyve 2004-ben jelent meg a Központi Statisztikai Hivatal gondozásában, a „Statisztikai módszerek a társadalmi és gazdasági elemzésekben” című szak- és tankönyvsorozat részeként. A közgazdászképzésben használt tankönyvek sorának ez az új tagja – bár támaszkodik a szerzők korábbi közös munkáira – tartalmilag és formailag is megújulva új könyvnek tekinthető. E tankönyvhöz készült a most ismertetésre kerülő példatár és feladatgyűjtemény.

A módszertani oktatásban a hatékony tananyag-ellátás nem fejeződik be a korszerű ismereteket igényesen és didaktikusan átadó tankönyv megírásával. A módszertani tankönyvek értékét és használhatóságát jelentősen növeli, ha azokhoz megfelelő színvonalú példatár és feladatgyűjtemény is rendelkezésre áll.

A 16 fejezetre tagolt példatár szerkezete követi a tankönyv felépítését. Az első nyolc fejezet a leíró statisztikára, a második nyolc fejezet a következtetési statisztikára, illetve a statisztikai modellépítésre vonatkozó feladatokat tartalmazza. A feladatok adatbázisa általában valós számanyag, és statisztikai kiadványokból, illetve különböző intézetek, cégek kutatásaiból származik. A gyakorlás megkönnyítése, az egyes elméleti kérdések jobb megvilágítása érdekében a feladatgyűjtemény fiktív elméleti, vagy kevés adatot használó konstruált példákat is tartalmaz.

A tankönyvben ismertetett módszerek gyakorlásának elősegítésére a feladatgyűjtemény négy különböző típusú példát alkalmaz. A *bemutató* példák

az egyes statisztikai módszerek gyakorlati alkalmazását kísérik végig, a számítások elvégzésétől kezdve az eredmények értelmezéséig. Amikor szükséges, kitérnek az eljárások, illetve mutatószámok kiválasztásának kérdéseire is, útmutatást adva a módszer-választáshoz (ismertetve az egyes eljárások előnyeit és hátrányait). A *gyakorló* példák egyik része megoldás nélküli – ezeket elsősorban tanóra szánták a szerzők. A számítások végeredményét is közlő gyakorló példák az önálló készülésre szolgálnak. Az *esettanulmányok* általában nagyobb adatbázisok számítógépes feldolgozásával (nagygyorsít az SPSS for Windows programmal) nyert outputokat közölnek, vagy bemutató jellegűek (az eredmények kiértékelésével és értelmezésével együtt), esetenként pedig az olvasóra bízzák az elemzést és értékelést. A felelet-választós *teszt* feladatok elméleti kérdésekkel, egyszerű számítási feladatokkal, és eredmények értelmezésével is foglalkoznak. Ezek a feladatok – azon kívül, hogy felkészítik a hallgatókat az ilyen jellegű számonkérésre – kikényszerítik egyes elméleti kérdések, összefüggések, módszertani alkalmazások alaposabb végig-gondolását is.

A példatár első fejezetében az alapfogalmakra (statisztikai sokaságra, ismérvekre), az összehasonlításra és csoportosításra vonatkozó, illetve a viszonyszámokkal és grafikus ábrázolással történő egyszerű elemzésekkel foglalkozó gyakorló és tesztfeladatokat találunk.

Gazdag példaanyag dolgozza fel a gyakorisági eloszlások vizsgálatát helyzeti-, szóródási- és alakmutatók felhasználásával. A feladatok végigvezetik a tanulókat az osztályközös gyakorisági sor képzésétől és grafikus ábrázolásától kezdve a három szokásosan alkalmazott középérték, a módusz, a medián és a számtani átlag számításán át, a szórás és az eloszlás ferdeségi és csúcossági mutatóinak kiszámításáig. A relatív koncentráció szokásos vizsgálati eszközein